

**Examenul de bacalaureat național 2024
Proba E. b)**

**Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE**

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Varianta 4

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

I. TÉTEL (30 pont)

a. cím és szövegegész viszonya: érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont (pl. a vers címében az ősz-toposz jelenik meg: október; kronotoposz; elmúlás, halálközelség megidézése; a végesség érzésének képe; a mű végén az ősz-toposz a címhez képest új kifejezést nyer: a novemberi hónap ugyanis még közelebb hozza az elmúlást a lírai én gondolataihoz, mint a címben szereplő október: „s mint fekete szallagot, úgy köti ránk a novemberet”; a szövegegész visszaigazolja a címet, kapcsolódik a cím keltette előfeltevésekhez stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszáadásra 1 pont. **5 pont**

b. a vershelyzet jellemzői: érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont (pl. a vershelyzet konkrét; a verskezdő helyzet idilli, a lírai én a mellette alvó kedves álmát őrzi, az alvó Fanni nyugodt álmáért a természeti elemekkel, a hulló makkal és lombbal vitázik; az őszi természet jelenségeit („vad darazsak”, „hulló makk”) ellenségnek tekinti, velük küzd a szerelmi idill megteremtéséért; az ősz-toposz használata az idillhez az elmúlás érzését kapcsolja stb), érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszáadásra 1 pont. **5 pont**

c. az ellentétek megnyilvánulása: érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont (pl. a műben meghatározó szerepe van az ellentétnek; a címben megjelenő, elmúlást sugalló ősz kronotoposz ellentétet alkot a szerelem halhatatlanságával, örökkévalóságával; ellentét a térben, fenn-lenn: a tölgyfa alatt pihenő pár kerül ellentétbe a felülről jövő makk- és lombhullással, valamint esővel: „Mellettem alszik a tölgy alatt Fanni” – „makk hullt a fáról” – „a csendből odafent sziszegve eső/hatnapos eső”; az alvó Fanni oltalomra szoruló képének és a felébredt nő békítő, nyugalmat árasztó alakjának ellentéte: „kérte, őrizzem pihenését” – „gonddal/békít a lombbal”; a lírai én szerelemfelfogása és a mulandóság ellentéte; élet és halál stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszáadásra 1 pont. **5 pont**

d. az életkép sajátosságai a versben: érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont (pl. a költemény életkép; epikus keretben ragad meg és beszél el egy jellemző élethelyzetet; a lírai én egyes szám első személyben, jelen időben idézi fel az életkép pillanatait; az alvó kedves álmának őrzése, a természeti jelenségek idillt megzavaró sora, Fanni ébredése, élet és halál összekapcsolódása; vágy és valóság ellentéte, erőteljes vizualitás stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszáadásra 1 pont. **5 pont**

tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat: 5 pont; összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat 4 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont; logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont; töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 1 pont. **5 pont**

helyesírás (pontszámok lebontása I. III. tétel)

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL (30 punct)

1. konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése: Minden helyes társítás 1 pontot ér. Más társítások esetén a válasz érvénytelen. Helyes válaszok: 1) – d.; 2) – c.; 3) – b.; 4) – e.; 5) – a. **5 pont**

2. nyelvi elemek értelmezése: minden kifejezés helyes értelmezése a szöveg alapján 1 pontot ér **5 pont**

3. a kommunikációs funkció megnevezése (tájékoztató, ismeretközlő) – 2 pont. Indoklás: érvényes, releváns példákkal alátámasztott indoklás – 3 pont; részben érvényes, példákkal alátámasztott érvelés – 2 pont; részben érvényes, nem kellően meggyőző példákkal alátámasztott indoklás – 1 pont **5 pont**

4.

1) témához való igazodás (a szöveg információira való hivatkozás). Teljes megfelelés a témának, címnek, feladatnak; releváns példák, hivatkozások; a témának, feladatnak megfelelő mennyiségű állítás – 5 pont, lényegében megfelel a témának, feladatnak; témához tartozó és attól eltérő kijelentések váltakozása – 3 pont, eltérés a témától, címtől, feladattól – 1 pont. **5 pont**

2) az érvelő szöveg követelményeinek betartása: az érvek pontos, áttekinthető, érvényes megfogalmazása; ítéliképesség, kritikai gondolkodás megnyilvánulása, releváns példák, hivatkozások; hihető, meggyőző, kifejtett állítások – 5 pont, nem kellően meggyőző példák (pl. az érvek nem mindig támasztják alá a kellő mértékben az állításokat), nem kellően kifejtett állítások, tárgyi, fogalmi félreértések – 3 pont, kevés releváns példa, utalás, gyenge vagy hibás állítások, tárgyi, fogalmi tévedések – 1 pont. **5 pont**

3) logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás: logikus, tudatos felépítés, az állítások/gondolati egységek világos kapcsolódása, van bevezetés, kifejtés, lezárás; ezek elkülönülnek és arányosak, globális és lineáris kohézió megvalósulása, gördülékeny, élvezetes, választékos stílus, szakkifejezések helyes használata, kifogástalan helyesírás – 5 pont, helyenként következtelen felépítés, indokolatlan gondolatmenetbeli váltások, helyenkénti nyelvi-nyelvtani hibák (pl. egyeztetés, vonzat), helyenkénti helyesírási hibák – 3 pont, széteső írásmű, lényegét tekintve zavaros gondolatmenet (pl. csapongás, ismétlődések), a főbb szerkezeti részek nem különülnek el egymástól, szövegösszefüggésbeli hiányosságok (pl. alanyváltás), hiba, hiányosság a kohéziót megteremtő eszközök (pl. kötőszók, névmások) használatában, gyakori a nyelvi-nyelvtani hiba, gyakori helyesírási hibák – 1 pont. (A pontszámok csak a terjedelmi követelmények betartása esetén adhatóak meg.) **5 pont**

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL (30 punct)

a. a választott alkotás műfaji, stílustörténeti sajátosságai: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont** (pl. Kármán József: *Fanni hagyományai*)

műfaj: *énelbeszélés/énregény, levélregény/naplójegyzetek*. énelbeszélés: szubjektivitás, személyesség, közvetlen hangnem, egyes szám, első személyű beszédmód, vallomásos jelleg, töredezettség, szaggatottság, a történetmondás több helyen is megszakad, három fiktív elbeszélői szólam, különféle olvasási módokat kínál; levelek, naplójegyzetek: Fanni szeretethiányának, szerelemre lobbanásának, önmegértésének, halálának története rajzolódik ki bennük; *stílustörténeti sajátosságok*: a szentimentalista stílusirányzat jegyei: a főhős érzelmvilágának előtérbe helyezése, zaklatottság, túlérzékenység, bizonytalanság, magány, a társadalomtól elzárkózó jellem, halálvágy, elidegenedés jellemzi, a természet szerepének átértelmeződése, a kert helyszínének jelentősége: menedékszerep, oltalmat, biztonságot nyújtó tér, az elmenekülés helyszíne, a naplóírás mint az önmegértésre való törekvés folyamata, belső érzelmekre való reflektálás, a szentimentalista nyelvhasználat sajátosságai: indulatszavak, különböző modalitású mondatok váltakozása mint az érzelmi hullámmászás nyelvi kifejezőeszközei, mély érzelmi tartalmú kifejezések stb.,

Jókai Mór: *Az arany ember*

műfaj: *regény*: nagy terjedelmű, epikus műfaj, lineáris időszerkezet jellemzi, több helyszínen játszódó cselekmény, bonyolult szereplőrendszer, *társadalmi regény*: a kor társadalomképének bemutatása/kritikája, *kalandregény*: a történet középpontjában a hős kalandos helyzetei, megpróbáltatásai vagy hőstettei állnak, története fordulatos, cselekményes, *utópisztikus regény*: a tökéleteshez közeli fejlettségi szinten álló emberi társadalom lehetőségét mutatja be (Senki szigete – az együttműködésen alapuló, pénz nélküli mintaállam képe); *stílustörténeti sajátosságok*: romantikus stílusjegyek, realista vonások, **1. romantikus jegyek**: a téma, az egyén

boldogságkeresése, a természet szerepe: romantikus táj, ellentétre épülő tájelemek: folyó – szikla, fent – lent ellentéte, a Senki szigete: természetkultusz, a természet mint menedék, szenvedélyesség, belső vívódás, eszményítés, titkok, rejtélyek; a kincs motívuma; a regény szervező elve az ellentét, amely megnyilvánul a helyszínek, szereplők, motívumok, értékrendek között, romantikus motívumok (a hold motívuma, a pénz motívuma), kalandos epizódok, fordulatok, váratlan helyzetek, a kincstalálás eseményének a jelentősége, sorsfordító ereje a főhős életében; mitológiai motívumok szerepe: Midász király motívuma, a labirintus motívuma, a hajó mint sorsszimbólum, bibliai motívumok (pl. az esendő ember motívuma, az édenkert/földi paradicsom motívuma); démonikus jellemek megjelenítése: Athalie, a démoni gonosz, ezzel ellentétben Noémi, a tiszta, eszményített jellem; az elbeszélői magatartás jellegzetességei: mindentudó elbeszélő, szemtanú, szubjektivitás, líraiság; 2. realista jegyek: a társadalmi problémák megjelenítése, az állami hivatalokat átszövő korrupció kendőzetlen ábrázolása, a főhős nem egyértelműen pozitív jellem, a hűtlenség okozta lelki konfliktus hiteles ábrázolása, a különböző társadalmi osztályok közötti viszony ábrázolása, a pénz értékpusztító ereje stb.,

Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*

műfaj: *lélektani, egzisztencialista regény*, nagy terjedelmű epikus alkotás, több szereplőt vonultat fel, előtérben a főszereplő lelkivilága, belső konfliktusa, belső vívódása, az élethazugság vállalása, a hiteles lét hiánya, a megvetés, a kirekesztettség, a társadalom által megalázott és kirekesztett egyén létének bemutatása, a ciklikusságból fakadó kilátástalanság érzékeltetése, a lét látszatértékeivel való szembesülés, a kommunikáció hiánya; *stílustörténeti szempont*: realista és naturalista jegyek; 1. *realista stílusjegyek*: a kisvárosi lét bemutatása, az előítéletek szerepe, a sárszegi világ vidékiessége, kietlensége, kilátástalansága, lélektaniség, típusszereplő megjelenítése: Pacsirta mint a különc embertípusa, társadalmi normáktól eltérő magatartásforma, kirekesztettség, kitalizáltság; 2. *naturalista jegyek*: a főszereplő fizikai tulajdonságainak bemutatása, csúnyasága, torz alakja, a sírás leírása, tabu-témák stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont.

5 pont

b. a korszakra jellemző társadalmi elvárások ábrázolása: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont (pl. Kármán József: *Fanni hagyományai*

a 18. századi társadalomkritika megfogalmazása: a feudális társadalom szerkezetének és normarendszerének bemutatása, a korabeli magyar társadalom elmaradottságának érzékeltetése; a nők szerepe: kiszolgáltatottság, teljes mértéktartás és engedelmesség, a szabad és önálló gondolkodás, döntés lehetőségének hiánya, a nő engedelmeskedik, aláveti magát apja akaratának, apja által jóváhagyott férfival köt házasságot, különben a társadalom peremére szorul; a főszereplő egy vidéki nemes család sarja, apja a hagyományos szigor híve, a női nemtől nem érzelmességet, hanem engedelmességet vár el, Fanni nem képes eleget tenni ennek az elvárásnak, emberségesen viselkedik az elszegényedett L-nével, ezért családjá megveti, a társadalmi normák szerint „a leányban a legelső virtus a szemérmesség”, a főszereplő ennek az elvnek mond ellent, átadja magát érzelmeinek, elfogadja és viszonyozza T-ai Józsi érzelmeit, ezért környezete megveti, pletykákat terjesztenek róla stb.,

Jókai Mór: *Az arany ember*

a 19. századi ipari, kapitalista társadalom viszonyrendszerének, kritikájának bemutatása: az önmegvalósítás, karrierépítés lehetőségei, a pénz szerepe a kapitalista társadalomban, gátlástalanság, pénzéhség, a társadalmi rétegek közötti különbség, a társadalmi rang prioritása, anyagi helyzet és erkölcsi magatartás közötti ellentét; a jó és rossz harcának bemutatása, kiábrándulás a kapitalista világból, a polgári élet lehetőségeinek kritikája; a pénz értékromboló, személyiségtorzító szerepe: pl. Timár Mihály önmegvalósításának fokozatai, midászi gazdagság, ugyanakkor önvád, önmarcangolás, a társadalmi közegben nem teljesezhet ki; a nők helye és szerepe a kapitalista társadalomban: érdekházasság, társadalmilag, anyagilag jól szituált férj, engedelmes, erkölcsös feleség; a morális értékek jelentősége: hűség és hűtlenség viszonya stb.,

Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*

a kisváros kicsinyes törekvéseinek bemutatása: előítéletek, a társadalmi normáknak való megfelelés szükségszerűsége, kisszerű, sivár életmód; a nők szerepe a társadalomban: a feleség- és anyaszerep betöltésének normája, korlátozottság, aki nem tud megfelelni ennek az elvárásnak kitalizált, megvetett, a társadalom peremére szorul; marginalizáció, megvetés éri a közösség részéről, különcnek tekintik; a magány, a kiüresedettség állapotának előtérbe helyezése; Pacsirta a vénleány szerepében jelenik meg, fizikai csúnyasága a szenvedések forrásává válik, különc jellem, nem tud beilleszkedni, nem képes betölteni a társadalmi norma által előírt

feladatkört/szerepet; Vajkayék: szülőként mártírszerepbe szorúlnak, önfeladás, önfeláldozás jellemző helyzetükre, a dionüszoszi vágyak, a társasági élet örömeinek megvetése, a szabad életre való vágy elfojtása stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

c. a konfliktus szerepe a hősök viszonyrendszerében: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont (pl. Kármán József: *Fanni hagyományai*)

1. *Fanni és apja viszonya:* a főhős, Fanni, félárva, magányos lány, apjával való kapcsolatára a ridegség jellemző, távolságtartó viszony: az apja túl szigorú, nem érti leányát, nem érez együtt vele, Fanni a kertben, természetben érzi igazán otthon magát, naplót vezet, a naplóiírás mint az önértelmezés eszköze, a természet mint menedék, barát, társ, titkainak tudója, a regény zárlatában az apa magatartása változik, szánalmat érez leánya iránt, belátja tévedéseit, hibáit, feloldozást kér, lehetőséget ad a szerelmesek búcsújára; 2. *mostohaanyjával való viszonya:* hierarchikus viszony, Fanni alávetett, engedelmeskednie kell, el kell fogadnia helyét és szerepét a családban, mostohaanyja Fannit folyamatosan megalázza, lenézi, erkölcstelenséggel vádolja, elítéli a leány magatartását, 3. *Fanni és a közösség viszonya:* ellentétes viszony, Fanni nem tud azonosulni a társadalom felszínes értékrendjével, elutasítja azt, nem képes elfogadni a látszatvilágot; a közösség elítéli Fanni magatartását, érzékenységét, a társadalom bírálata miatt szenved, megvetettnek, kirekesztettnek érzi magát, stb.,

Jókai Mór: *Az arany ember*

a regénybeli konfliktusok szerepe a szereplők közötti társadalmi és értékrendbeli ellentétek érzékeltetése: 1. *Timár Mihály és Brazovics Athanáz viszonya:* különböző társadalmi osztályt képviselnek, hierarchikus viszony: a regény elején Timár egyszerű, szegény hajóbiztos, becsületes, őszinte, megbízható, törekszik végrehajtani a rábízott feladatot, betartja adott szavát, ugyanakkor törekvő jellem, többre vágyik, érvényesülni próbál a kapitalista társadalomban; Brazovics gazdag kereskedő, pénzhajhász, gátlástalan, becsutelen módon tesz szert vagyonára, becsapja, törbe csalja üzlettársait, őket kihallgatva tesz szert előnyre, erkölcstelen: elkobozza Timéa vagyonát, nem gondoskodik róla gyámhoz méltón; 2. *Timár Mihály és Krisztyán Tódor viszonya:* ellentétes viszony, először a Senki szigetén találkoznak, Timár egyszerű ember, tisztelettel viszonyul Terézához és Noémihez, meghallgatja őket, segítségét ajánlja fel, Krisztyán Tódor török kém, erkölcstelen, fenyegetőzik, zsarol, anyagi biztonságra, jómódra vágyik, de ezeket tiszteletlenül eszközökkel akarja elérni, a regény során Timár munkalehetőséget kínál neki, Krisztyán Tódor látszólag ekkor jó útra tér, majd elbukik, bosszút forral, Timár ellen fordul, balatoni ház: Timár és Krisztyán konfrontációja, Krisztyán Timárt erkölcstelennek, becsutelennek nevezi, hűtlenséggel vádolja, Timár belátja Krisztyán igazát, beismeri, hogy meghasonlott ember, saját erkölcsi értékrendjével ellentétesen cselekszik, váratlan fordulat: Tódor halála, Timár kiútja, menekülési lehetősége; 3. *Timár és Timéa viszonya:* kulturális és nemzetiségi különbség, érzelmi távolság, boldogtalan házasság, Timár a megmentő, anyagi biztonságot teremt, szerelemre, bensőséges házastársi kapcsolatra vágyik, Timéa elkötelezett, hűséges feleség, tökéletesen teljesíti feladatait, eleget tesz kötelezettségeinek, azonban nem szereti férjét, neveltetése különbözik a komáromi nőkéttől, másként értelmezi a női szerepeket, értékrendje szerint tökéletesen megfelel a feleség-szerepnek, de Timár boldogtalan ebben a házasságban, erkölcsi értékrendjével ellentétesen cselekszik, házasságtörést követ el, kettős élete miatt vádolja önmagát, vívódik stb.,

Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*

a konfliktusok szerepe a szereplők lelki folyamatainak érzékeltetése: 1. *Pacsirta és családja viszonya:* szülő-gyermek kapcsolat; Pacsirta sorsa házasságuk kudarca, boldogtalanságuk oka vénlányuk csúnyasága, sikertelen élete, emiatt érzett szégyen, tehetetlenség; torzul, elidegenedik kapcsolatuk; átengedik leányuknak a szülő-szerepet: pl. Pacsirta főz, rendreutasítja szüleit, távozása előtt konkrét szabályokat állít fel, a házaspár színlelése, elfojtják igazi érzelmeiket, engedelmeskednek, elfogadják a szabályokat, szerepjátékot vállalnak, mártírszerepbe kényszerülnek, a kommunikáció hiánya: nem értik vagy félreértik egymást, a levél szerepe mint kommunikációs eszköz: nem arról szól, amiről kellene, terjengős, közhelyes megfogalmazás jellemzi, a valós érzelmek, gondolatok, problémák elrejtésének, elhallgatásának eszköze; Pacsirta elutazása után a szülők fokozatosan megváltoztatják életüket, társasági életet élnek, újra felismerik az élet szépségét, a társas kapcsolatok értékét; hazaérkezése előtt visszarendeznek mindent, büntudatot éreznek, Vajkay Ákos fájdalmas beismerése: boldogtalanságuk okozója maga Pacsirta, nincs megoldás helyzetükre, tehetetlenek, vállalják szerepüket; a család sorsa,

szenvedése örökérvényű, kilátástalan jövőkép jelenik meg, a regény végén a sírás ennek belátását érzékelteti; 2. *Pacsirta és a közösség viszonya*: megvetett, marginalizálódott vénlány, nem tud beilleszkedni a társadalomba, nem tud eleget tenni a társadalmi elvárásoknak, ezért nem is akar, képtelen kialakítani személyközi kapcsolatokat, helyteleníti a Thurzó leányok viselkedését, elzárkózik, elszigetelődik, nem kommunikál stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

d. a szereplők jellemfejlődése: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont (pl. Kármán József: *Fanni hagyományai*)

Fanni félárva, szeretetlenségben él, elfogadja helyzetét, családjá elutasítását, a kertbe vonul, naplót vezet, naplójában tárja fel érzelmeit, a természet menedék számára; fordulat: L-nével való barátság, Fanni megnyílik, feltárja érzelmeit L-né előtt, megbízik benne, L-nében lelki társra talál, beszélgetéseik során Fanni külső nézőpontból értelmezi önmagát, a világhoz való viszonyát, elfogadja L-né tanácsát, megérti, hogy kiteljesedni a földi életben csupán a társkapcsolatok révén lehetséges, T-ai Józsvival való viszonya által önmagára talál: a szerelem megtapasztalása, a földi boldogságban való kiteljesedés lehetősége, teljes kibontakozás; a regény zárata: Fanni fokozatos „*elhervadása*”, az évszaktoposzok jelentése, a földi életben való kiteljesedés lehetetlensége, az eszményi boldogság elvesztése következtében bekövetkező halál stb.,

Jókai Mór: *Az arany ember*

Timár Mihály: a regény elején szegény, becsületes ember, segítőkész, szavahihető, megbízható, célja eleget tenni feladatainak, tisztelettudóan viszonyul embertársaihoz, megértő, empatikus személyiség, gondját viseli Timéának; fordulópont: a kincs megtalálása és megtartása, jellembeli változás, társadalmi rangra és státusra tesz szert, gazdag emberré válik, a regény címének jelentésképző szerepe: anyagi helyzetére utal, jellemének midászi vetületét érzékelteti; erkölcsi értelemben: önmagával meghasonlott emberré válik, saját értékrendjével ellentétesen cselekszik, hűtlen, kettős életet él, hazudik, eltitkolja az igazságot úgy Timéa, mint Noémi előtt, álarcot visel a társadalom előtt, elveszti önmagát; fordulat: belső vívódása, önmagával való számvetése, hibáinak, tévedéseinek beismerése, önvád, döntéshozatal: a belső értékek fontossága az anyagiakkal szemben; jellemfejlődése a pénz vagy lelki értékek közötti döntéshozatal folyamán érzékelhető, a kapitalista világban élő egyén döntése: nem a pénz határozza meg az egyén értékét, hanem a családban betöltött helye, szerepe, az általa szeretett személyek elismerése, szeretete; Timéa: idegenséget, másságot képviselő egyén, török leány, nem ismeri a magyar kultúrát, annak hagyományait, világképét, zárkózott jellem, az elbeszélő jellemzése szerint „*fehér alabástromszobor*”, visszahúzódó, félénk, mély tisztelettel viszonyul Timárhoz, védelmezőjének, megmentőjének tekinti, hálát, elkötelezettséget érez iránta, méltányos Athalie és Zsófi asszonnal szemben, erkölcsileg feddhetetlen, fordulat: Kacsukához fűződő érzelmei a regény zárlatában, a gyászév letelte után kész átadni magát érzelmeinek, boldogságát a Kacsukával való házassága jelenthetné stb.,

Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*

Pacsirta: 35 éves vénlány, csúnya, a családjába, szüleibe kapaszkodik, átveszi a család irányítását; a szereplő neve: becenév, gyermekkori énjére utal, akkori jellemét érzékelteti, szüleitől kapta „*nagyon régen, mikor még énekelt*”, boldogságot, az élet szeretetét, örömét fejezi ki; ellentét a név jelentése és annak viselője között, a történet jelenében metaforikus értelmű: a madár nem a szabadságot, boldogságot, hanem a rabságot, boldogtalanságot jelenti; a tarkői társaságban való viselkedése: visszahúzódó, eltávolodik a vendégektől, nem találja helyét a társaságban, elesett, inkább elmenekülne, értékrendje ellentétes a Thurzó leányokéval, nem érti őket, kirívónak, túlságosan szabadnak ítéli meg őket; Pacsirta szülei: Vajkay Ákos és Bozsó Antónia, nagymúltú családok leszármazottai; Ákos levéltárosként dolgozott, a múlt ismerője, feleségével együtt szülői szerepben jelennek meg, életük feladata Pacsirta csúnyaságát elrejtteni, megóvni őt a külvilágtól; a testtartás jellemábrázoló szerepe: Ákos távolságot tart az utcán leányától, szégyelli őt, nem akar osztozni a megvető tekintetekben, magatartása megváltozik Pacsirta hiányában, újra felfedezik régi társaságukat, szórakoznak, felismerik az élet szépségét, mély és fájdalmas beismerésre jutnak, ennek kimondója Ákos, ugyanakkor tovább vállalja a feladatát, a leányát védelmező, őt támogató apa szerepét stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat: összefüggő szöveg, az értelmezési szempontokhoz való

igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása *5 pont*; összefüggő szöveg, az értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek *részleges* betartása *4 pont*; helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*; helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat *2 pont*; töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra 1 pont*. (A pontszámok csak a terjedelmi követelmények betartása esetén adhatóak meg.) **5 pont**

helyesírás

Helyesírási típushibák:

Durva hiba (3 hibapont): a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban; az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja; kis és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa), melléknevek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév (pl. francia, balatoni, adys) esetében; igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása; tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel; az ly-j tévesztése közhasználatú szótöbben és toldalékban, az ly-j hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése; felszólító módú igealakok hibái.

Súlyos hiba (2 hibapont): közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása; közhasználatú szavak elválasztása; magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban; mondatkezdő nagybetű tévesztése.

Egyéb hiba (1 hibapont): nem közhasználatú szavak durva és súlyos hibái; köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. világháború); kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. New York-i, budapest–bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os); betűtévesztés; mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 tévesztés 1 hibapont); egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 tévesztés 1 hibapont).

Isméltlődő hibáért csak egyszer számítunk hibapontot. A pontszámok csak a terjedelmi követelmények betartása esetén adhatóak meg.

A hibapontok vizsgaponttá történő átalakítása: 0–9 hibapont: *5 pont*, 10–15 hibapont: *4 pont*, 16–21 hibapont: *3 pont*, 22–27 hibapont: *2 pont*, 28–33 hibapont: *1 pont*, 33 hibapont felett *0 pont*.

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.